

طرح نامه سامانه کار دانشجویی

افزایش توان اشتغال پذیری دانشجویان متقاضی کار دانشجویی

تاریخ ارائه : ۱۹ شهریور ۱۳۹۹

دانشگاه فردوسی مشهد
مرکز مشاوره وتوانمندسازی دانشجویی

مقدمه

همانطور که می دانیم، آمارها و شواهد موجود حاکی از روند رو به رشد نرخ بیکاری در میان تحصیلکردگان دانشگاهی کشور است. همیشه نرخ بیکاری دانش آموختگان کم تر از نرخ بیکاری کلی در کشور بوده است اما این مسیر در سالهای اخیر تغییر کرده و نرخ بیکاری تحصیلکردگان از نرخ بیکاری کلی بیشتر شده است. بر اساس آمار رسمی کشور در سال ۱۳۹۰، نرخ بیکاری عمومی در کشور ۱۲,۳ درصد بوده است که این نرخ در میان تحصیلکردگان ۱۵,۳ درصد بوده است. حال اگر نرخ بیکاری را در میان تحصیلکردگان با توجه به سطح تحصیلات در نظر بگیریم متوجه خواهیم شد که از سال ۱۳۷۵ نرخ بیکاری در میان تحصیلکردگان کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد در کشور سیر صعودی داشته و تنها دارندگان مقطع دکتری تا سال ۱۳۸۵ نرخ نزولی را تجربه کرده اند که این رقم از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ بر خلاف گذشته سیر صعودی یافته است. بنابراین افزایش نرخ بیکاری در میان همه ی مقاطع تحصیلی امروزه به یک **مسئله اجتماعی** مهم تبدیل شده است که نیاز به بررسی بیشتری دارد. به همین خاطر در این طرح با نگاهی اجمالی به عوامل موثر بر شکل گیری این مسئله و با توجه به شرایط و امکانات مداخله در خصوص کاهش نرخ بیکاری تحصیلکردگان دانشگاه فردوسی مشهد، واحد توانمندسازی دانشگاه فردوسی مشهد برای اولین بار در سطح موسسات آموزش عالی با هدف افزایش توان اشتغال پذیری دانشجویان با حمایت تمامی واحدهای ذی ربط دانشگاهی بالاخص معاونت فرهنگی، اجتماعی و دانشجویی بر اساس برنامه عملیاتی و کاربردی تایید شده در شورای سیاستگذاری دست به اقدام خواهد زد. (درویشان، تسلیمی، & حکیم زاده، ۱۳۹۸) (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)

در حال حاضر، ساماندهی کار دانشجویی در دانشگاه فردوسی مشهد، از طریق سامانه کار دانشجویی که از آذر ماه ۱۳۹۸ تا کنون با هدف برقراری عدالت اجتماعی و نظارت و کنترل بر پرداخت های مالی و به کار گیری دانشجویان مستعد در سطح دانشگاه بارگزاری شده است انجام می شود. اگر بخواهیم با یک توصیف کلی وضعیت سامانه را شرح دهیم می توان گفت؛

این سامانه از ابتدای فعالیت خود تا به حال، ۶۲۰ فرصت شغلی برای تقریباً ۲۴۵ دانشجو فراهم کرده است. که ۳۲ فرصت شغلی ثبت اولیه شده است، بنابراین از ۶۲۰ فرصت شغلی تنها؛ ۵۸۸ فرصت شغلی ثبت نهایی شده است و قابل محاسبه است. که از آن میان: برای ۱۲۶ دانشجو (۳۳۴ موقعیت شغلی) تنظیم سند مالی و سند پرداخت صورت گرفته است. ۷ دانشجو (۷ موقعیت شغلی) رد سیستم شده اند به علت اتمام مهلت تخصیص کار و (۳ موقعیت شغلی) توسط واحد رد شده است. که جمعا می شود ۱۰ مورد

10 دانشجو (۹۴ موقعیت شغلی) در انتظار تنظیم سند مالی

99 دانشجو (۱۵۰ موقعیت شغلی) در دست بررسی واحدهای متقاضی کار هستند. (تامین اعتبار- مصاحبه تخصصی- تایید عملکرد و ...)

بنابراین با قطع به یقین می توان وضعیت سامانه را از نظر کنترل هزینه ها، عملکرد واحدها از نظر دانشجویان مستخدم و پرداخت ها موفقیت آمیز ارزیابی کرد. اما با توجه به اسناد بالادستی ملی و رسالت اصلی دانشگاه فردوسی مشهد که به طور کلی شامل **(افزایش توان اشتغال پذیری دانشجویان)** است این امر تنها شرطی لازم در جهت دست یابی به هدف اصلی تلقی شده و شرط کافی نمی باشد. زیرا تحقق هدف افزایش اشتغال پذیری دانشجویان که کاملاً با نیازهای فعلی جامعه هم راستا است، نیاز به تئوری نظری و عملی دارد که کاملاً با فرایند فعلی سامانه ادغام شده و کلی منسجم و یکپارچه را جهت خدمت به دانشجویان و دانشگاه فراهم نماید. به همین خاطر دفتر توانمندسازی در ادامه طرح پیشنهادی خود را ارائه می نماید.

فرایند پیشنهادی

همانطور که می دانیم، ساختار فرهنگی یک جامعه به عنوان یک زیربنای اصلی در همه ی ساختارهای دیگر از جمله اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تاثیرگذار است. عناصر اصلی این ساختار از جمله ارزش ها، باورها و هنجارها است. در حال حاضر فرهنگ کار، در میان اکثریت نیروی فعال جامعه بنا به دلایل مختلفی که از جمله می توان به رشد موسسات آموزش عالی و سیر صعودی تحصیلکردگان در سال های اخیر اشاره کرد، از بار ارزشی خاصی برخوردار است. به عنوان مثال، در حال حاضر تحصیلکرده ما حاضر شده دوران طولانی از سن فعالیت اقتصادی و اجتماعی خود را بیکار باشد اما موقعیت های کاری دون تر را تجربه نکند. در حالیکه اولین شرط برای داشتن آینده شغلی روشن، کسب تجارب شغلی و اجتماعی مختلف است. علت اصلی این امر را شاید بتوان، شکل گیری نادرست سطح انتظارات شغلی در مسیر تحصیلات دانشگاهی یا به عبارت دیگر شکاف میان انتظارات و واقعیت ها دانست.

علاوه بر این، مفهومی که لازم است در زمینه بیکاری تحصیلکردگان به آن توجه شود، موضوع شکاف مهارتی است. این مفهوم به معنای تفاوت میان مهارت های کسب شده فرد و مهارت های مورد نیاز در بازار کار است. در این زمینه می توان به این نکته توجه داشت که عدم توانایی تحصیلکردگان برای جذب در بازار کار، نشان از این موضوع دارد که شکاف مهارتی میان مهارت های آموخته شده آنها در دانشگاه ها و مهارت های مورد نیاز برای فعالیت در بازار کار وجود دارد. بنابراین در این زمینه، موضوع حائز اهمیت، توان اشتغال پذیری تحصیلکردگان است. اشتغال پذیری به میزان آمادگی فرد برای جذب در بازار کار است. هر چقدر توانمندی فرد تحصیلکرده برای جذب در بازار کار بیشتر باشد، به دست آوردن شغل برای او چه به صورت استخدامی و چه به صورت کارآفرینی بیشتر است. آنها با ادبیات بازار کار آشنا هستند می دانند که چگونه رویکردی فعالانه در مواجهه با بازار کار داشته باشند. افراد اشتغال پذیر افرادی هستند که در صورت نیاز، توانایی جا به جایی در بازار کار را نیز دارند و اگر به هر دلیلی شغل خود را از دست بدهند، می توانند شغل دیگری به دست آورند. شناخت محیط کار یکی از مهمترین ویژگی های یک فرد اشتغال پذیر است. افراد اشتغال پذیر می توانند در بازار کار فعالیت کنند و در شغل خود پیشرفت کنند و مراحل ترقی را طی کنند. مهارت های اشتغال پذیری مهارت هایی هستند که باعث می شوند یک فرد بتواند شکاف مهارتی را پر کند و رویکردی فعال در مواجهه با بازار کار داشته باشد. این مهارتها، مهارت هایی قابل آموزش و تقویت هستند و می توان کاری کرد تا آن ها به وسیله افراد به کار گرفته شوند تا بهتر در بازار کار جذب شوند.

بنابراین به طور کلی، در طرح پیشنهادی دفتر توانمندسازی، با محوریت دو موضوع فوق الذکر که شامل (فرهنگ کار و مهارت های اشتغال پذیری) است و در مسیر افزایش توان اشتغال پذیری از اهمیت بالایی برخوردار است در قالب برنامه اجرایی و عملیاتی پرداخته می شود.

جهت شفاف سازی فرایند پیشنهادی توانمندسازی کار دانشجویی، ابتدا به شرح فرایند فعلی کار دانشجویی در سامانه پرداخته می شود.

در حال حاضر دانشجو بنا به ویژگی های فردی و شغلی خود کارنامک یا رزومه ای را در پورتال پویا تکمیل می کند و درخواست کار خود را از این طریق به سامانه کار دانشجویی اعلام می کند. از سوی دیگر واحدهای متقاضی کار دانشجویی نیاز خود را بر اساس رشته تحصیلی، تخصص ها و مقطع تحصیلی در سامانه کار دانشجویی وارد می کنند. سامانه پس از مشاهده درخواست واحد، کارنامک ها را مورد بررسی قرار داده و مناسب ترین فرد را بر اساس رزومه و رشته تحصیلی انتخاب می کند که در صورت پذیرش دانشجو مبنی بر تمایل به کار پیشنهادی، دانشجویان مورد نظر به واحد پیشنهاد می گردند.

✚ (در همین جا لازم است به یکی از پیامدهای منفی این مسیر اشاره کرد، دانشجویان معمولاً به علت نیاز مالی اقدام به کار دانشجویی می‌کنند که اکثراً جزء افراد آسیب‌پذیر جامعه محسوب می‌شوند. بنابراین اکثراً از کمترین توانمندی و رزومه برخوردارند. این مرحله از غربالگری باعث شده دانشجوی نیازمند و با توانمندی کم معمولاً از داشتن کار دانشجویی محروم شود. در تایید این ادعا می‌توان به ویژگی دانشجویان در لیست انتظار اشاره کرد. از سوی دیگر واحد به دلیل داشتن همین پیش‌زمینه فکری که دانشجویان متقاضی کار دانشجویی معمولاً کم‌توان هستند زیر بار پیشنهاد سامانه نرفته و مسیر را دور می‌زند. اتفاقی که در واقعیت می‌افتد. در طرح پیشنهادی، دانشجویان در لیست انتظار امکان افزایش توانمندی‌های خود را تا زمان کسب موقعیت جدید دارند.)

واحد پس از اعلام نظر اولیه از طریق مصاحبه با دانشجو کار خود را آغاز می‌کند. که این مرحله هم برای واحد متقاضی از ریسک بالایی برخوردار است زیرا دانشجو می‌تواند هر زمان که خواست کار را رها کرده و به واحد خبر قطع همکاری ندهد به عنوان مثال بخش رایانه دانشگاه و در نهایت پس از پایان دوره همکاری (یک ماه) واحد ارزیابی خود را از دانشجو انجام داده و حق الزحمه او جهت سند مالی و پرداخت از طریق سامانه به حسابداری ارسال می‌گردد. شرح مراحل در نمودار ۱ و ۲ قابل مشاهده است.

در حال حاضر ۱۵ عنوان شغلی در سامانه کار دانشجویی وجود دارد که به این شرح می باشد:

۱۰ کارشناس شامل اداری و فرهنگی و پژوهشی و رایانه و نظارت و تبلیغات و رفاهی و تربیتی

۳ تکنسین شامل تاسیسات و آزمایشگاه و رایانه

۲ کاردان آشپز و نگهبان

همانطور که مشاهده می شود، در حال حاضر سامانه کار دانشجویی به صورت نمودار ۱ و ۲ طراحی و اجرا می شود که جای هدف اصلی (افزایش توان اشتغال پذیری دانشجویان) در این مسیر خالی است بنابراین پیشنهاد می شود جهت ساماندهی یکپارچه و توانمندسازی دانشجویان متقاضی کار دانشجویی و افزایش بهره وری در کلیه واحدهای بهره برداری از کار دانشجویی، ۴ مرحله اصلی زیر در نظر گرفته شود:

۱- مشاوره

منظور از مشاوره در دو زیر عنوان مشاوره شغلی و مدیریتی است. مشاوره های شغلی شامل رغبت سنجی شغلی و تحصیلی دانشجویان متقاضی کار دانشجویی به صورت آنلاین در پورتال پویا از طریق تست های استرنگ، ام بی تی آی و ارائه تحلیل آنلاین تست ها به دانشجو جهت آگاهی بخشی در خصوص انتخاب محیط کار مناسب با توانمندی های ذاتی و اکتسابی و علاقه مندی های آنان و در صورت لزوم هماهنگی جهت وقت مشاوره شغلی حضوری یا تلفنی با مشاوران شغلی متخصص و کاربلد. مشاوره های مدیریتی شامل آگاهی بخشی به مدیران هر واحد در خصوص انتخاب نیروی کار مناسب و ارائه راهکارهای مدیریتی جهت توانمندسازی نیروی های کار دانشجویی در مدت زمان همکاری با آنان، به صورت کارگاه های آموزشی آنلاین و حضوری. (لازم به ذکر است، جهت الزام آوری این بخش از کار، در پی تفاهم با واحد طرح و برنامه دانشگاه، کارگاه ها جز آموزش های ضمن خدمت و سوابق محسوب گردد) شرح اقدام در نمودار شماره ۳ قابل مشاهده است.

۲- آموزش ها

منظور از آموزش ها در دو زیر عنوان بنیادین و شغلی است. آموزش های بنیادین شامل: مهارت های شناختی، نرم است. منظور از **مهارت های شناختی** در عناوین کلی سواد استفاده از زبان برای انتقال مفاهیم- مهارت فهمیدن یک موضوع- توانایی استفاده از اطلاعات (سواد اطلاعاتی)- چالش های شغلی در هزاره سوم است.

مهارت های نرم در عنوان کلی مهارت **انطباق پذیری** که شامل مهارت های تقویت سازگاری (همکاری)- تفکر انتقادی- پژوهش- پیشرفت مداوم- توجه به جزئیات- مشاهده) مهارت های پشتکار (انعطاف پذیری- مثبت اندیشی- تحمل استرس- انگیزه- مدیریت انتظارات) مهارت های تدبیر و تعقل (خلاقیت و نوآوری- حل مساله- بودجه بندی- ابتکار عمل- تحلیل و تفکر استراتژیک) مهارت های ارتباطی (گوش دادن فعال- مثبت اندیشی- ارتباط غیر کلامی- تصمیم گیری- صداقت- بردباری- رهبری- تیم سازی- همدلی- انعطاف پذیری- مسئولیت پذیری و تعهد) می شود.

مهارت های شغلی شامل: **مهارت های سخت** در عناوین کلی توانایی اجرا و اتمام کار محول شده- توانایی ارائه و نمایش توانایی خود (رزومه نویسی- مصاحبه شغلی و ...) - توانایی استفاده از مهارت های خود در موقعیت های مختلف و مهارت های خاص هر سمت شغلی به عنوان مثال آموزش های **ICDL** و غیره (لیست آموزش های لازم از طریق مصاحبه های کیفی با واحدهای مرتبط شناسایی خواهد شد) است.

قالب های آموزشی به صورت کارگاه های حضوری و آنلاین- انجام مصاحبه های فردی و گروهی با افراد موفق در کسب و کارهای مختلف- تهیه مستند از افراد موفق، تهیه فیلم کوتاه و تئاتر، موشن گرافی، اینفوگرافی، تیزر- نقد و بررسی فیلم های کارآفرینی و تهیه بسته های محتوایی که بر روی پورتال پویا- سایت مرکز مشاوره و توانمندسازی و سامانه بارگزاری خواهد شد. شرح اقدام در نمودار شماره ۳ قابل مشاهده است.

در نهایت لازم به ذکر است که تمامی آموزش های گذرانده شده به صورت کارنامه بومی سازی شده با تاییدیه سازمان امور دانشجویی و وزارت علوم برای هر دانشجوی متقاضی کار دانشجویی گزارش خواهد شد.

دانشجویانی که در لیست انتظار کار هستند هم می توانند در این دوره ها ثبت نام کرده و خود را هر چه سریع تر برای دست یابی به فرصت شغلی دانشجویی و بازار آزاد آماده سازد. آموزش ها بر روی پورتال پویا قرار خواهد گرفت نحوه بارگزاری در دست طراحی و تالیف است.

تمامی آموزش ها، شاخص سازی و رتبه بندی شده و از طریق کد نویسی در سامانه جایگزاری می شود که امکان امتیاز بندی و پاداش بیشتر را برای دانشجوی مشارکت جو در آموزش ها از طریق ایجاد فرصت های شغلی بیشتر و بهتر و پرداخت بیشتر تا سقف پرداختی کار دانشجویی به عنوان مثال برای مقطع دکتری تا سقف ۵۰۰۰ تومان فراهم شود.

۳- ارتباط با بازار

قطعا و حتما یکی از الزامات اصلی جهت افزایش توان اشتغال پذیری دانشجویان و تحصیلکردگان توسعه بسترهای شغلی (فرصت های شغلی) است. این مرحله یکی از چشم اندازهای اصلی سامانه کار دانشجویی است. به طور کلی می توان گفت این مهم از طریق برگزاری نشست های هم اندیشی، تفاهم نامه های همکاری، برگزاری رویدادهای کارآفرینی قابل دست یابی است. هدف از این مرحله، توسعه بسترهای استخدام پذیری و کارآفرینی برای دانشجویان است. خروجی مرحله دوم با مرحله سوم ادغام شده و در قالب طرحی جدید و نوآورانه تدوین می شود که این طرح در دست تالیف است. شرح اقدام در نمودار شماره ۳ قابل مشاهده است.

۴- حقوق شهروندی انجام و پیگیری مطالبات دانشجو

پس از گذشت هفت ماه از فعالیت سامانه کار دانشجویی، یکی از مهمترین ظرفیت های این سامانه اعتماد سازی اجتماعی است. زمانی که دانشجو در مسیر شغلی خود واحدی را به عنوان واحد مطالبات مالی و معنوی خود بشناسد موجب افزایش اعتماد به ساختار کار دانشجویی دانشگاه و افزایش بهره وری و احساس تعلق خواهد شد. به همین خاطر دفتر توانمندسازی در نظر دارد با باز نشر منشور حقوق و تکالیف کار دانشجویی در پورتال پویا و سامانه کار دانشجویی و پاسخگویی تلفنی و حضوری به مطالبات و سوالات واحدها و دانشجویان و پیگیری مطالبات اداری که تا به حال صورت گرفته است با سطح کیفی بالاتری پیاده سازی کند. این موضوع در راستای صیانت از حقوق شهروندی است. شرح اقدام در نمودار شماره ۳ قابل مشاهده است.

